

Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти освіти в контексті розвитку суспільства

УДК 378.4:793.3 (410+477)

СУЧАСНА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА: БРИТАНСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Наталя Бідюк,

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практики іноземної мови та методики викладання,
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна*

Дмитро Бідюк,

*тренер-викладач хореографічної студії «Імперіал»
м. Хмельницький, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2020-01-7-14>

Обґрунтовано доцільність цілісного аналізу проблеми професійної підготовки хореографів в британському досвіді та необхідність його екстраполяції в площину національної системи вищої хореографічної освіти.

Метою дослідження є виявлення організаційно-дидактичних й методичних засад хореографічної освіти у британському досвіді та обґрунтування інноваційних ідей його використання в Україні.

У статті визначено критерії порівняння (нормативно-правові, організаційні, змістові, методичні та технологічні), здійснено порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки хореографів в британському та українському досвіді, виявлено спільні та відмінні тенденції.

У статті використано методи дослідження: теоретичні: аналіз, синтез та узагальнення педагогічної літератури; інтерпретація та порівняння; наукової екстраполяції; емпіричні: вивчення британського досвіду безпосереднє спостереження, бесіди зі студентами і викладачами ЗВО Великої Британії та України.

Результат. На основі узагальнення виявлених особливостей професійної підготовки хореографів у британському та українському досвіді обґрунтовано певні рекомендації щодо використання прогресивних ідей зарубіжного в системі хореографічної освіти України.

Ключові слова: хореографічна освіта, професійна підготовка, хореограф, порівняльний аналіз, рекомендації, зарубіжний досвід, спільні та відмінні тенденції.

Вступ (Постановка проблеми). На етапі кризового стану розвитку людської цивілізації та інформаційної глобалізації постає потреба пошуку нових шляхів реалізації творчих потенцій особистості. В умовах реформування вищої освіти, піднесення рівня культури і мистецтва в Україні відповідно до європейських стандартів особливої актуальності набуває підготовка інтегративного типу фахівців хореографічного мистецтва, здатних гармонійно поєднувати мистецтво руху, хореографічну освіту та спортивну підготовку. Вимогою сьогодення є підготовка високопрофесійних хореографів у видах хореографічного мистецтва та спорту (виконавське мистецтво; балетмейстерство, початкова мистецька та позашкільна освіта, художня і спортивна гімнастика, фігурне катання, танцювальне мистецтво, фітнес-індустрія тощо) з проявом високої культури рухів, пластичності, виразності та артистизму. Об'єктивна суспільна потреба в удосконаленні вітчизняної професійної підготовки хореографів передбачає розширення науково-педагогічного світогляду на основі порівняння цього процесу в різних культурах для окреслення певних закономірностей і тенденцій, виявлення особливостей, які відображені в специфічних характеристиках та конструктивних ідеях. Водночас аналіз вітчизняних та зарубіжних компаративних розвідок, у яких висвітлено окремі аспекти модернізації

хореографічної освіти в Великій Британії, дає підстави констатувати, що цілісного порівняльного аналізу процесу модернізації хореографічної освіти, в якому нині було б визначено її напрями, виявлено витоки, висвітлено процес розбудови хореографічного наукового простору, схарактеризовано базові аспекти, репрезентовано моделі хореографічної підготовки та подано рекомендації щодо можливостей використання позитивного британського досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в нашій країні, поки що зроблено не було. Використання прогресивних тенденцій досвіду Великої Британії в розв'язанні проблем професійної підготовки хореографів вможливить нові перспективні напрями наукових досліджень у галузі порівняльної професійної педагогіки, психопедагогіки, педагогічної інноватики.

Аналіз наукових публікацій із проблеми дослідження. Аналіз наукових, аналітико-інформаційних джерел, нормативно-законодавчої бази, педагогічного досвіду професійної підготовки хореографів показав, що упродовж останніх років у вітчизняній зарубіжній педагогічній думці активізувалися дослідження з окремих аспектів хореографічної підготовки (Л. Митакович [1], О. Філімонова [2], А. Khan [5], К. Stevens & А. Huddy [6], V. Karkou [8] та інші). Вихідні концептуальні положення щодо професійної підготовки хореографів у Великій Британії регламентовані в Законах «Про вищу освіту» (2004) (Higher Education Act 2004), «Про вищу освіту та дослідницьку діяльність» (2017) (Higher Education and Research Act 2017), в освітньому стандарті спеціальності «Танець. Драматургія. Виконання» (2019) (Subject Benchmark Statement, 2019), Професійний стандарт «Управління в танцювальному мистецтві» («The National Occupational Standards (NOS) for Dance Leadership», 2011). В Україні хореографічна освіта регулюється Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.).

Мета статті полягає у виявленні спільних та відмінних особливостей професійної підготовки хореографів у британському та українському досвіді. На цій основі основним завданням визначено обґрунтування науково-методичних рекомендацій щодо використання конструктивних ідей зарубіжного досвіду в українській системі хореографічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підставі студіювання наукових розвідок з'ясовано, що існують розбіжності у наукових поглядах українських та британських учених на визначення й обґрунтування предметної специфіки хореографічного мистецтва та освіти. Хореографічне мистецтво в умовах сьогодення набуло статусу соціально-педагогічного чинника, засобу формування у підростаючого покоління естетичної культури та креативних здібностей, гармонійного фізичного та духовного розвитку, соціалізації особистості. Це зумовлює різновекторність підходів до обґрунтування структурно-змістових та дидактичних засад професійної підготовки хореографів у Великій Британії та Україні. Водночас науковці погоджуються, що професійна підготовка таких фахівців повинна враховувати сучасні виклики хореографічного мистецтва, світові тенденції розвитку хореографії, міжнародні освітні та професійні стандарти, а також здійснюватися на засадах збереження національних історичних, культурних та освітніх надбань й використання кращих зразків світового досвіду.

Аналіз навчальних планів закладів вищої освіти України, які здійснюють професійну підготовку хореографів, показав, що освітні програми підготовки передбачають два напрями підготовки: мистецтвознавчий та педагогічний. *Мистецтвознавчий* напрям на бакалаврському рівні забезпечує підготовку фахівців в сфері виконавського мистецтва, методичної діяльності (початкова мистецька та позашкільна освіта). Магістерський рівень забезпечує підготовку балетмейстерів, викладачів фахових дисциплін. Акцент зроблено на різноманітність видів хореографічного мистецтва, їх зв'язок з соціокультурними явищами; єдність хореографічної теорії і практики; процесі викладання фахових дисциплін та створенні хореографічного твору; адміністративному забезпеченні виробничого процесу. *Педагогічний* напрям забезпечує підготовку вчителя-хореографа для організації навчання хореографії у шкільних та позашкільних навчальних закладах (бакалаврський рівень) та викладача хореографії (магістерський рівень). Професійна кваліфікація дає змогу

випускникам працевлаштовуватися хореографом, артистом танцювального ансамблю, викладачем початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів тощо. На думку Л. Митаковича, для підготовки сучасного викладача-хореографа, універсального танцівника, науковця і творця, необхідний інноваційний підхід до процесу професійної підготовки, а також сучасне бачення освітньої моделі [1, с. 188-189]. Дослідниця О. Філімонова акцентує увагу на тому, що «зважаючи на специфіку професійного навчання можна символічно виокремити три стадії становлення майбутнього хореографа: перша – пристосування вихованців до навчально-творчого процесу у навчальному закладі; друга – швидке засвоєння прийомів оволодіння методологічними вміннями і навичками; третя – фахова орієнтація студентів, що потребує включення додаткових складових у процес навчання (різноманітних видів практики) і додання професійного спрямування іншим формам і методам навчання» [2, с. 12].

На початку нового тисячоліття вектор розвитку хореографічної освіти зумовлюють інтеграційні, гуманістичні й інформаційні виклики. У країнах Європи посилюється тенденція щодо визнання хореографічних напрямів підготовки, формування національного підґрунтя, усвідомлення й осмислення зв'язків між мистецтвом, наукою, освітою, що зумовило виокремлення нової, науково-мистецької парадигми - хореографічної освіти.

На тлі інтеграції України до європейського освітнього простору вивчення пріоритетних стратегій провідних європейських країн щодо професійної підготовки хореографів інтенсифікує реформаційні процеси та сприяє досягненню прогресивних результатів у забезпеченні якості хореографічної освіти. Становлення і розвиток хореографії як виду мистецтва пов'язані з культурами Великої Британії, Італії, Австрії та Франції. Тому дослідження різних аспектів професійної підготовки хореографів у розвинутих Європейських країнах слугуватиме потребам розвитку різних напрямів хореографічної освіти в Україні.

Професійна підготовка хореографів в університетах Великій Британії відома високою якістю професійних стандартів у галузі хореографічної освіти; диверсифікована за освітніми програмами, дипломами, кваліфікаціями; гнучка за формами і режимами організації підготовки; інноваційна за методами і технологіями навчання; ефективна за інструментами і механізмами моніторингу академічних результатів; ґрунтована на практико-орієнтованій парадигмі навчання. Встановлення загальних закономірностей та виявлення особливостей професійної підготовки фахівців з хореографії в освітній практиці Великої Британії створює нові можливості для вдосконалення педагогічного процесу, кращого розуміння переваг і недоліків національної системи хореографічної освіти, прогнозування її розвитку на основі наукового зіставлення педагогічної емпірії у досвіді обох країн. Цей процес активізує увагу до результатів досліджень з порівняльної професійної педагогіки.

Професійна підготовка хореографів в університетах Великої Британії – це динамічний процес, який охоплює низку системних заходів, спрямованих на формування сучасних фахівців із високим рівнем дослідницької культури і розвиненим творчим мисленням, здатних вільно орієнтуватися в сучасних тенденціях розвитку хореографії, здійснювати актуальні дослідження, проектувати, розробляти функціональні методики дослідження закономірностей засвоєння танцювального мистецтва, обґрунтовувати суспільну природу мови танцю тощо.

Диверсифікація освітніх програм з хореографії за бакалаврським та магістерським рівнями зумовлена насамперед професійною спеціалізацією (концентрацією). Так, хореографічна освіта на рівні бакалавра передбачає концентрацію навколо танцювального мистецтва та викладання («BA (HONS) Dance Performance & Teaching»), а хореографічна освіта на рівні магістра спрямована на підготовку хореографів-постановників, хореографів-керівників, хореографів-дослідників («MA in Choreography», «MRes in Choreography Performing Arts», «MA Choreography and Professional Practices»).

Аналіз специфіки професійної діяльності хореографа, її сутності, змісту і структури дає змогу стверджувати, що вона являє собою діалектичну єдність загального-культурного і

професійного розвитку цілісної особистості фахівця-хореографа, який уміє поєднувати знання, уміння і навички у чотирьох векторах:

- творчість і майстерність, що реалізуються в процесі мистецької чи іншої діяльності (знання методики і техніки виконавської роботи, звернення до аналізу роботи, вміння сформулювати основне завдання, шляхи його втілення в окремих рухах, фігурах);

- організація та управління, що пов'язані з набуттям практичних навичок в організації і здійсненні хореографічної постановки, налагодження контактів з усіма учасниками хореографічного колективу, розробка плану підготовки, чітке керівництво колективом та координація роботи з усіма мистецькими і соціальними структурами, дотичними до розвитку хореографічної культури;

- соціально-психологічні відносини, пов'язані з управлінською системою відносин і стосунків (спілкування у колективі, ставлення особистості кожного до обраної постановки, до інших учасників творчого процесу, до середовища і самого себе);

- психолого-педагогічні властивості і якості особистості хореографа (знання власних психологічних особливостей та вміння керувати собою, своїм психічним станом у процесі роботи) [3; 4].

Зазначимо, що академічні дослідження з проблем теорії і практики хореографічної освіти у Великій Британії активізувалися у 2000 році на базі британського міжнародного часопису «Journal of Research in Dance Education». Велику увагу розвитку та просуванню хореографічної освіти надавали світові наукові організації «The World Dance Alliance» та «Dance and the Child International» та журнали «Writings on Dance», «The Journal of Dance and Somatic Practice», «The Journal of Choreographic Practices».

Вивчення Національного професійного стандарту для підготовки хореографа-керівника (The National Occupational Standards (NOS) for Dance Leadership), а також змістових засад підготовки майбутніх хореографів в британському досвіді (на прикладі University of Central Lancashire, The University of Winchester) показало, що на сучасному етапі зміст підготовки спрямований на формування національної культури британців засобами хореографічного мистецтва, збереження національної ідентичності. Упродовж довготривалої історії хореографічне мистецтво не тільки зберегло самобутність, а й збагатилося яскравими сюжетами, образами, лексикою, композиційними побудовами і технікою виконання. На думку А. Хана, одного з найбільш визнаних хореографів у Великій Британії, хореографічне мистецтво є однаково важливим як вивчення математики або медицини. Він стурбований тим, що хореографічне мистецтво має бути національним пріоритетом і вивчатися у шкільній програмі, а не лише поза шкільною діяльністю [5; 6, с. 68]

Структура навчальних планів охоплює обов'язкові та вибіркові (елективні та факультативні) дисципліни, а також підготовку дисертації. Обов'язкові дисципліни охоплюють ключові сфери хореографії. Вибіркові модулі, як правило, зосереджені на галузях хореографії. Відповідно до положень освітнього стандарту майбутні хореографи повинні здобути: загальні компетентності і спеціальні (фахові) компетентності.

Диверсифікація освітніх програм з хореографії за бакалаврським та магістерським рівнями зумовлена насамперед професійною спеціалізацією (концентрацією). Так, хореографічна освіта на рівні бакалавра передбачає концентрацію навколо танцювального мистецтва та викладання («BA (HONS) Dance Performance & Teaching»), а хореографічна освіта на рівні магістра спрямована на підготовку хореографів-постановників, хореографів-керівників, хореографів-дослідників («MA in Choreography», «MRes in Choreography Performing Arts», «MA Choreography and Professional Practices»)

З'ясовано, що серед форм організації навчальної діяльності студентів-хореографів домінують лекції, семінари, практичні заняття, лабораторні роботи, майстер-класи, групове та індивідуальне тьюторство. Інноваційні методи навчання включають словесні (онлайн-дискусії); наочні (мультимедійні презентації веб-сторінки, сайту, візуальний поведінковий експеримент); практичні (вебквести, кіберіди, комп'ютерні проекти).

Вивчення особливостей хореографічної підготовки в спортивних танцях у британському досвіді показало, що її фундаментом є класична хореографія. Методичні особливості підготовки хореографів у галузі спортивного танцю стосуються поліфункціональної підготовки, що поєднує спеціально-технічний, спеціально-фізичний, естетичний компоненти підготовки. За допомогою хореографії вирішується цілий комплекс завдань професійної підготовки, а саме: всебічний і гармонійний розвиток особистості; формування, розвиток і вдосконалення технічної підготовленості; підвищення рівня розвитку фізичних якостей (координаційних здібностей, гнучкості, швидкості, сили, витривалості); формування постави; виховання естетичних і творчих здібностей; розвиток індивідуальності, танцювальність, пластичність, виразність і культура рухів; артистичність виконання спортивних програм.

З'ясовано, що поряд з традиційними методами навчання практичну цінність мають такі: навчання на основі досвіду (*experience-based learning*), симуляційне навчання (*simulation techniques*), міжпрофесійна взаємодія (*inter-professional learning*), практичне навчання (*experiential learning*, (наприклад: розвиток спеціальних танцювальних навичок), *cognitive learning* (наприклад: отримання знань з танцювальних функцій, розвиток навичок оцінювання), покрокове (аналітичне) навчання (*step-by-step (analytic) learning*) тощо. Важливе значення має інформаційно-технологічний супровід, зокрема використання WebDANCE, 3D платформи. Експериментальні дослідження науковців підтвердили ефективність використання методів «педагогіки танцювальної нотації» у навчанні різних стилів танцю. Зокрема, дослідження британських науковців (J. Butterworth) показало, що нотація залучає майбутніх хореографів до вивчення нових стилів танцю з використанням «мови танцю» Вона стверджує, що танець міг би отримати сприйняття та розуміння більшою громадою, якщо його використовувати разом із письмовою системою символів танцю. Пізнавальна діяльність з танцювальної нотації, психомоторна таксономія також сприяє підвищенню рівня фізичної підготовки хореографів. Нотація танцю може сприяти глибині знань та додатковим креативним стратегіям для виконання та створення танцювальної композиції. Результати дослідження доводять, що методика використання нотацій у навчанні танцю може покращити ставлення та мотивацію студента до навчання, поповнити, оновити та зафіксувати знання, розвинути координацію та саморефлексію, сформувати критичне мислення, розвинути аналітичні навички тощо [7].

З-поміж форм організації навчальної діяльності найбільш популярними є *e-lessons*, на яких розвиваються різні види хореографічної діяльності: *прості* (*Simple activities*), що передбачають використання образу, аудіозапису та відео як стимулювальні засоби для ознайомлення та інформування студентів із специфічними аспектами танцю та їх розуміння (наприклад: використання WebDANCE для інформації щодо грецького танцю Сертакі: географічний контекст); *інтерактивні* (*Interactive activities*) для більш детального ознайомлення та самостійного використання інформації за допомогою WebDANCE: слайд-шоу, вікторини, матчінг, відтворення музики або відео, запис ритму; *розширені* (*Extended activities*), що охоплюють додаткові стимули для розв'язання завдань з допомогою комп'ютера/3D платформи (наприклад: вивчення ритму танцю; хореографія і виконання конкретного руху; ескіз костюма; музичні виступи; рольова гра; організація танцювальних заходів та фестивалів; дебати тощо) [8; 9].

Основними формами організації навчання майбутніх хореографів в українських університетах є лекції, практичні, семінарські, індивідуальні, консультаційні заняття. Практика показала, що серед форм організації навчання переважають: теоретичні (лекції, семінарські заняття, консультації з викладачами, самостійне опрацювання студентами теоретичного навчального матеріалу: робота з підручниками, навчальними посібниками, пошук інформації в Інтернет-ресурсах, за допомогою конспектів, електронних навчальних курсів); практичні (практичні заняття в малих групах, у комп'ютерних класах, у центрі практичної підготовки хореографів, консультації з викладачами). Методи охоплюють: словесні (лекція, розповідь, бесіда, робота з друкованими виданнями), наочні (метод

демонстрації, ілюстрування, відеометод) і практичні (виконання різноманітних вправ, метод самостійного виконання практичних завдань відтворення хореографічного тексту); ситуаційні методики, тренінги, моделювання. Освітні програми українських вишів мають практико-орієнтоване спрямування.

Здійснений порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки хореографів в університетах Великої Британії та України дав змогу визначити спільні та відмінні особливості на організаційному, змістовому, методичному та технологічному рівнях. Водночас існує низка відмінних ознак, що пояснюється історичними, культурними, освітніми, соціально-економічними особливостями розвитку країн. У Великій Британії професійна підготовка хореографів має свої проблеми, зокрема потребує удосконалення організація практичної підготовки (розширення напрямів та видів практики); диференціація освітніх програм за рівнем складності та регіональними ознаками гальмує академічну мобільність; впровадження іспитів із попереднім оглядом екзаменаційних питань не завжди є виправданим для об'єктивності оцінювання навчальних результатів тощо. Серед відмінних тенденцій зафіксовано такі: рівень забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії; стандартизація підготовки; дотримання й реалізація принципу свободи вибору; ступінь використання концепції електронного навчання та викладання, інноваційних методів і технологій навчання; рівень організації й забезпечення самоосвіти; різні підходи до структурування змісту професійної підготовки; диверсифікація практичної підготовки майбутніх хореографів; сприяння професійній мобільності майбутнього хореографа тощо.

На основі здійсненого порівняльно-педагогічного аналізу обґрунтовано прогресивні ідеї використання британського досвіду в Україні для удосконалення професійної підготовки хореографів на європейському, національному, інституційному рівнях з урахуванням традицій, культури та менталітету країн. На особливу увагу заслуговують такі: модернізація існуючих та впровадження новаторських освітніх програм з метою сприяння розвитку мобільності шляхом активізації міжнародного співробітництва з освітніми закладами зарубіжних країн; розробка освітніх програм для забезпечення широкого вибору спеціалізацій (наприклад спеціалізація «Спортивні танці», «Танець та арт-терапія», «Хореографія і фітнес») із залученням до розроблення науковців, танцівників, хореографів, представників шкіл танцю та театрів; надання студентам можливості вільного вибору фахових хореографічних дисциплін відповідно до особистих уподобань та інтересів; створення спеціальних програм для студентів з обмеженими можливостями; активне використання студентами в навчальному процесі інформаційних технологій (навчальні фільми, мультимедіа-презентації, відеодемонстрації); збільшення питомої ваги сучасного танцю у змісті підготовки танцівників і балетмейстерів у середній ланці хореографічної освіти; модернізування навчального процесу мультимедійними засобами; впровадження інтеркультурних хореографічних дисциплін із залученням іноземних студентів та проведення міжнародних майстер-класів з метою виникнення активного полілогу в галузі хореографічної освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, у статті здійснено порівняльний аналіз особливостей хореографічної освіти у британському та українському досвіді. Виявлено організаційні та змістові особливості професійної підготовки хореографів в університетах Великої Британії (гнучкість і варіативність освітніх програм; стандартизація і трансформація змісту освіти на засадах компетентнісного та міждисциплінарного підходів, професіоналізації, предметної спеціалізації; широкий спектр дисциплін вільного вибору та спеціалізацій у галузі хореографічного мистецтва; орієнтація навчання на особистий успіх студента та розвиток його навчальної автономії; пропагування самостійності пошуку студентами власної освітньої та професійної траєкторії; використання концепції електронного навчання та викладання, інноваційних методів і технологій навчання хореографії). З'ясовано особливості професійної підготовки хореографів в Україні (мистецтвознавче та педагогічне спрямування підготовки; професійна компетентність хореографів складається з інтегральної, загальної і спеціальної (фахові, предметні)

компетентностей). Аргументовано можливості використання прогресивних ідей британського досвіду в закладах вищої освіти України.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів задекларованої проблеми. Серед подальших напрямів наукового пошуку варто назвати: дидактичне обґрунтування особливостей професійного розвитку хореографів у Великій Британії та Україні; психолого-педагогічні й організаційні засади підготовки вчителів хореографії у Великій Британії та Україні.

Джерела та література

1. Митакович Л. А. Подготовка будущих педагогов-хореографов к решению профессиональных задач [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/podgotovka-buduschihpedagogov-horeografov-k-resheniyu-professionalnyh-zadach>.
2. Філімонова О. Актуальні проблеми підготовки майбутніх хореографів. Луганськ, 2008. 19 с.
3. Assessment and Qualifications Alliance (AQA). GCSE performing arts: Dance specification 3231 Retrieved from: <http://www.aqa.org.uk>.
4. People Dancing – Foundation for Community Dance. The National Occupational Standards (NOS) for Dance Leadership. Retrieved from: <http://www.communitydance.org.uk/developing-practice/national-occupational-standard>.
5. Khan A. Choreographer says dance is ‘as important as maths and being a doctor’. *The Independent*. 2015.
6. Stevens K., Huddy, A. The Performance in Context Model: A 21st Century Tertiary Dance Teaching Pedagogy. *Research in Dance Education* . 2016. 17 (2). 67–85.
7. Butterworth J. Teaching choreography in higher education: a process continuum model. *Research in Dance Education*, 2004. 5(1). 45-67.
8. Karkou V. Dance movement therapy in UK education. *Research in Dance Education*, 2000. 1. 69–85.
9. Karkou V. Traditional dance, pedagogy and technology: an overview of the WebDANCE project. *Research in Dance Education*, 9 (2). 163–186.

References

1. Mytakovych L. A. Podhotovka budushchyykh pedahohov-khoreohrafov k resheniyu professyonal'nykh zadach [Preparation of future teachers-choreographers for the solution of professional tasks]: Retrieved from: <http://cyberleninka.ru/article/n/podgotovka-buduschihpedagogov-horeografov-k-resheniyu-professionalnyh-zadach>.
2. Filimonova O. Aktual'ni problemy pidhotovky maybutnikh khoreohrafov. [Actual problems of training future choreographers]. Luhans'k. 2008. 19 s.
3. Assessment and Qualifications Alliance (AQA). GCSE performing arts: Dance specification 3231 Retrieved from: <http://www.aqa.org.uk>.
4. People Dancing – Foundation for Community Dance. The National Occupational Standards (NOS) for Dance Leadership. Retrieved from: <http://www.communitydance.org.uk/developing-practice/national-occupational-standard>.
5. Khan A. Choreographer says dance is ‘as important as maths and being a doctor’. *The Independent*. 2015.
6. Stevens K., Huddy, A. The Performance in Context Model: A 21st Century Tertiary Dance Teaching Pedagogy. *Research in Dance Education* . 2016. 17 (2). 67–85.
7. Butterworth J. Teaching choreography in higher education: a process continuum model. *Research in Dance Education*, 2004. 5(1). 45-67.
8. Karkou V. Dance movement therapy in UK education. *Research in Dance Education*, 2000. 1. 69–85.
9. Karkou V. Traditional dance, pedagogy and technology: an overview of the WebDANCE project. *Research in Dance Education*, 9 (2). 163–186.

Bidyuk Natalya, Bidyuk Dmytro. Modern choreographic education: British and Ukrainian experience. *The article substantiates the expediency of a holistic analysis of the problem of professional training of choreographers in the British experience and the need to extrapolate it to the plane of the national system of higher choreographic education.*

The purpose of the study is to identify the organizational and didactic foundations of choreographic education in the British experience and substantiate innovative ideas for its use in Ukraine.

The article defines the criteria of comparison (regulatory, organizational, semantic, methodological and technological), comparative and pedagogical analysis of choreographers' professional training in the British and Ukrainian experience, and also common and different trends.

The article uses **research methods**: theoretical: analysis, synthesis and generalization of pedagogical literature; interpretation and comparison; scientific extrapolation; empirical: study of the British experience, observation, conversations with students and teachers in Great Britain and Ukraine.

Result. Based on comparative and pedagogical analysis of professional training of choreographers in the British and Ukrainian experience revealed familiar and different trends. The criteria of comparison are determined: normative-legal, organizational, semantic, methodical and technological. Common approaches to choreographers'

training are justified. On the generalization of the identified features the specific recommendations for the use of progressive ideas abroad in the Ukrainian system of choreographic education are substantiated.

Keywords: choreographic education, professional training, choreographer, comparative analysis, recommendations, foreign experience, familiar and different tendencies.

Бидюк Наталія, Бидюк Дмитрій. **Современное хореографическое образование: британский и украинский опыт.** Обоснована целесообразность анализа проблемы профессиональной подготовки хореографов в британском опыте и необходимость его экстраполяции в национальную систему высшего хореографического образования.

Целью исследования является выявление организационно-дидактических и методических основ хореографического образования в британском опыте и обоснование инновационных идей его использования в Украине.

В статье определены критерии сравнения (нормативно-правовые, организационные, содержательные, методические и технологические), осуществлен сравнительно-педагогический анализ профессиональной подготовки хореографов в британском и украинском опыте, выявлены общие и отличительные тенденции.

В статье использованы **методы исследования:** теоретические: анализ, синтез и обобщение педагогической литературы; интерпретация и сравнение; научная экстраполяция; эмпирические: изучение британского опыта, непосредственное наблюдение, беседы со студентами и преподавателями ЗВО Великобритании и Украины.

Результат. На основе обобщения выявленных особенностей профессиональной подготовки хореографов в британском и украинском опыте обоснованы рекомендации по использованию прогрессивных идей зарубежного опыта в системе хореографического образования Украины.

Ключевые слова: хореографическое образование, профессиональная подготовка, хореограф, сравнительный анализ, рекомендации, зарубежный опыт, общие и отличительные тенденции.

Стаття надійшла до редколегії 05.02.2020 р.

УДК 372.878:735

СТАН МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ПОЛЬЩІ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД (40-60 РР. ХХ СТ.)

Анастасія Вільчовська,

кандидат педагогічних наук, ад'юнкт Університету Яна Кохановського
Філія в Петрикові Трибунальському, Польща

DOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2020-01-14-21>

Актуальність дослідження. Найближчою Україні за географічним розташуванням, культурою, багатостороннім історичними зв'язками та слов'янським менталітетом є Польща. Для історії педагогіки зокрема, системи музичного виховання школярів є цікавим дослідити та проаналізувати важкий час відбудови шкільної освіти у Польщі після завершення Другої світової війни в наслідок якої загинуло 17% населення цієї країни. **Мета дослідження** проаналізувати форми та зміст музичного виховання польських школярів у післявоєнний період (40-60 рр. ХХ ст.). **Методи дослідження.** Аналіз і синтез польської науково-педагогічної літератури з музичного виховання школярів, нормативно-правових актів, шкільних навчальних планів і програм, матеріалів науково-практичних конференцій, емпіричних та самостійних даних. **Результати дослідження.** Після закінчення Другої світової війни і визволення Польщі від німецької окупації було розпочато відбудову фактично повністю знищеного шкільництва і створення нової системи освіти, яка ґрунтувалася на відмінних до довоєнного періоду ідейно-політичних і економічних засадах. Перебудова системи шкільної освіти передбачала перш за все визначення нової освітньо-виховної мети, яка ставилася перед школою. В основу її була покладена ідея гармонійного розвитку особистості. Значна роль у цьому процесі відводилася музичному вихованню школярів. У навчальні плани основних шкіл (1-7 класи) було введено предмет «Співи», який мав дві години у 1-5 класах та одну годину у 6-7 класах, а також дві години на заняття шкільного хору щотижня. Значну роль у розвитку системи музичного виховання дітей та молоді відіграли новаторські концепції музичного виховання зарубіжних педагогів-музикознавців: Е.Ж. Далькроза, З. Кодая і Дж. Мурселла,